

AZ ERDŐ

AZ 1862-BEN ALAPÍTOTT ERDÉSZETI LAPOK 108. ÉVFOLYAMA

1973. AUGUSZTUS • XXII. ÉVFOLYAM 8. SZÁM

<i>Jérôme René</i> : Carolus Clusius emlékünnepe	337
Az ember környezetével összefüggő kérdések (<i>Dr. Babos I.</i>)	340
<i>Bartucz Emil</i> : A korszerű fenyőtermesztés irányelveinek érvényesítése a szegedi erdőrendezés munkájában	341
Kerítés helyett rőzsegátás vadkárrelhárítás (<i>Dr. Babos I.</i>)	345
<i>Molnár László</i> : Fakitermelési lehetőségeink felmérése	346
<i>Háy György</i> : Alsórákódói felkészítés a Mátrai Erdő- és Fafeldolgozó Gazdaságban	350
<i>Koller Erzsébet</i> : Összehasonlítási lehetőségek a fagazdaságfejlesztési kerettervek adatai alapján	353
Tudományos fokozatot szereztek 1972. I-től 1973 V-ig	358
<i>Pechtol István</i> : Az erdővédelem fejlődésének kérdései	359
<i>Keresztesi Béla, dr. Pagony Hubert</i> : A korai fagy okozta kártétel nyárelegyes akácokban	366
<i>Dr. Pintér István</i> : Motorfűrészkezelők és traktorvezetők halálkárosodása	371
<i>Dr. Szodfridt István</i> : Homoki erdők szerepe az üdülésben	374
Bács-Kiskun megyei állami gazdaságok erdőgazdálkodási bemutatója (<i>Dr. Tóth Károly</i>)	377

Címkép: Elődarabolt anyag rakodása a Mátrai EFAG-ban
Hátlapon: A közsörűpataki víztároló déli vége (*Mátrai EFAG, fotó ERTI, Michalovszky I. félt.*)

СОДЕРЖАНИЕ

<i>Жером Р.</i> : Торжество в память Каролуса Ключизуса	337
<i>Бартуц Е.</i> : Осуществление принципов современного выращивания хвойных пород при работе сецедского лесостроительства	341
<i>Мольнар Л.</i> : Оценка возможностей для лесозаготовок в Венгрии	346
<i>Хай Дь.</i> : Лесоразработка на нижнем склоне в Матринском лесном и деревоперерабатывающем хозяйстве	350
<i>Коллер Е.</i> : Возможности сопоставления на основании данных генеральных планов развития лесного хозяйства	353
<i>Пехтол И.</i> : Вопросы развития защиты леса	359
<i>Д-р Керестеси Б., д-р Пагонь Х.</i> : Вред, вызванный ранним заморозком в смешанных насаждениях акации белой	366
<i>Д-р Пинтер И.</i> : Повреждение слуха у механизаторов моторных пил и трактористов	371
Лесохозяйственный показ госхозов области Бач-Кишкун (<i>Д-р Том К.</i>)	377

CONTENTS

<i>Jerome, R.</i> : Carolus Clusius' commemoration festival	337
<i>Bartucz, E.</i> : Realization of the directives for the up-to-date conifer — growing in the work of the Forest Inspectorate of Szeged	341
<i>Molnár, L.</i> : Accounting of the possibilities for timber harvesting	346
<i>Háy, Gy.</i> : Timber-preparing on under loading places in the State Forest Enterprise of Mátra	350
<i>Koller, E.</i> : Possibilities for comparing the forest development plans	353
<i>Pechtol, I.</i> : Some problems of the development of forest protection	359
<i>Dr. Keresztesi, B.—dr. Pagony, H.</i> : Damages caused by early frosts in Acacia forests mixed with poplars	366
<i>Dr. Pintér, I.</i> : Hearing defects of motor-saw operators and of tractor-drivers	371
<i>Dr. Szodfridt, I.</i> : The role of the sandy forests in recreation	374
Forest management demonstration of State Agricultural Enterprises in the county of Bács-Kiskun (<i>Dr. Tóth, K.</i>)	377

Az Országos Erdészeti
 Egyesület kiadványa
 A szerkesztő bizottság levél-
 címe: 1277 Budapest Pf. 17.
 távbeszélő száma: 150-624
 Szerkesztő: *dr. Keresztesi Béla*

Szerkesztőségi főmunkatárs:
Jérôme René

A szerkesztő bizottság tagjai:

Balázs István, Budapest;
Beck Antal, Pécs;
dr. Birck Oszkár, Budapest;
Boldizsár Antal, Miskolc;
Botos Géza, Debrecen;
Büttner Gyula, Esztergom;
Deák István, Tamási;
Erdős László, Budapest;
Fila József, Budapest;
Firbás Oszkár, Sopron;
Gáspár Hantos Géza, Budapest;
Hatler Rudolf, Kaposvár;
dr. Herpay Imre, Sopron;
Iharos Frigyes, Veszprém;
Imreh János, Budapest;
Jahn Ferenc, Eger;
dr. Járó Zoltán, Budapest;
dr. Káldy József, Sopron;
Kiráty Pál, Budapest;
dr. Madas András, Budapest;
Mészöly Győző, Budapest;
dr. Radó Gábor, Budapest;
dr. Sall Emil, Budapest;
dr. Solymos Rezső, Budapest;
dr. Speer Norbert, Budapest;
Stádel Károly, Győr;
Tóth István, Budapest;
dr. Tóth Sándor, Budapest;
Varga Ferenc, Sopron;
Vida László, Szeged;
Vörösmarty Zoltán, Tatabánya.
 Kiadja a Lapkiadó Vállalat
 (Budapest VI., Lenin krt. 9—11.
 Levélcím: 1906. Postafiók: 223.)
 Felelős kiadó: Siklósi Norbert.
 Kapják az Országos Erdészeti
 Egyesület tagjai, előfizetők
 még a Posta Központi Hírlap
 Iroda (1900 Budapest V., József
 nádor tér 1.) és a lapterjesz-
 téssel foglalkozó egyes posta-
 hivatalok útján.
 Példányszám: 6040
 1973 — 1350

Révai Nyomda, Budapest —
 F. v.: Povárny Jenő

Index: 25208

Jérôme
René

CAROLUS CLUSIUS EMLÉKÜNNEPSÉG

A Magyar Tudományos Akadémia Agrártudományok Osztálya és az Országos Erdészeti Egyesület Mikológiai és Faanyagvédelmi Szakosztálya ünnepséggel emlékezett meg *Carolus Clusius* hazánkat érintő, nagy jelentőségű kutatómunkája megkezdésének 400. évfordulójáról.

Az Akadémia nagytermében rendezett ünnepi ülést a házigazdák nevében dr. Keresztesi Béla akadémikus nyitotta meg. Köszöntötte a kiváló szakmai színvonalat képviselő külföldi és mintegy 100 főnyi hazai megjelenteket. *Carolus Clusius*nak, a francia származású humanista tudósnak az ugyancsak felvilágosult gondolkodású körmendi Batthyány Boldizsárral 400 évvel ezelőtt kötött, számunkra rendkívül gyümölcsöző barátságán keresztül mutatott rá a nemzetközi kapcsolatok, együttműködés rendkívüli jelentőségére. Egyesületünk immár egy évtized óta ad lehetőséget a tudományos mikológia társadalmi keretek között való fejlesztésének, nemzetközi kapcsolatok kiépítésének és fenntartásának.

A megnyitással egyben szomorú kötelesség is hárult az ünnepség elnökére. Búcsúztatnia kellett a Szakosztálynak hirtelen elhunyt elnökét, az Akadémiának közvetlenül a halál előtt megválasztott rendes tagját. 1973. május 25-én, 54 éves korában hunyt el *Ubrizzi Gábor* akadémikus. Közel 30 éves tudományos munkássága során számos tudományág — a növényvédelem, a növénykórten, a mikológia, a gyomnövénykutatás és a vegyszeres gyomirtás, valamint a környezetvédelem területén ért el kimagasló eredményeket. Hírnevét és szaktekintélyét elsősorban mégis a magyar növényvédelem kutatásának a felszabadulás utáni újjászervezésével alapozta meg. A Növényvédelmi Kutató Intézetnek 20 éven át igazgatója, majd haláláig tudományos tanácsadója volt. Kimagasló tudományos és szervező munkásságáért 1952-ben Kossuth-díjjal, 1964-ben pedig a Munka Érdemrend arany fokozatával tüntették ki. Az Egyesület Mikológiai és Faanyagvédelmi Szakosztálya elnökeként jelentősen emelte annak szakmai és tudományos színvonalát. A fellendült tudományos tevékenységet tükrözi az immár 10 éve megjelenő „Mikológiai közlemények” egyre emelkedő színvonala. Az ünnepség résztvevői egyperces néma felállással rótták le kegyeletüket.

Magáról *Carolus Clusius*ról az ünnepi ülésen dr. Bánhegyi József egyetemi tanár és dr. Simon Tibor tanszékvezető docens emlékezett meg részletesen. Előbbi a mikológiai, utóbbi a botanikus munkásságának jelentőségét emelte ki. Az előadásokból egy rendkívüli egyéniség bontakozott ki. *Clusius* 1551-ben kezdett természettudományi tanulmányokat a franciaországi Montpelier-ben, majd egész életét a botanikának szentelte. Figyelmét később fordította csak a gombák felé. Rendkívüli éleslátására jellemző, hogy elsőnek ismerte fel a tulipán tarkacsíkságának kóros jellegét. Ezt tudományosan csak később, 1928-ban igazolták. Magyarországi kapcsolatai 1573-ban, 15 éves bécsi tartózkodása

elején kezdődtek a tudományos érdeklődésű magyar főúrnak, Batthyány Boldizsárnak személyén keresztül, aki barátságába fogadta, hosszabb időn át támogatta a tudós munkásságát. Még festőt is fogadott, hogy képekben is megörökíthesse botanikai leírásait. Ennek az együttműködésnek köszönhetjük ma az első megbízható magyarországi növénykatalógust, az első mikológiai flóraművet, az 1601-ben, Leyden-ben kiadott „Rariorum plantarum historia” címet viselő de a köztudatban Clusius-kódex néven ismert munkát.

A két előadás elhangzása után dr. Keresztesi Béla elnök bejelentette, hogy az Akadémia Agrártudományok Osztálya és az Egyesület Mikológiai és Faanyagvédelmi Szakosztálya a Clusius diplomát és emlékérmét ez alkalommal dr. Roger Heim professzornak, a Francia Tudományos Akadémia tagjának ítélte oda. Ismertette a kitüntetett életpályáját, a kitüntetés indokolását és általános ováció keretében nyújtotta át.

Heim professzor meghatott szavakkal mondott köszönetet a kitüntetésért, azzal, hogy 50 éves pályafutásának legszebb emlékeként őrzi meg azt. Munkásságából az ünnepségen egy új tudományágnak, az ethnomikológiának megszületéséről szóló előadásban adott rövid ízelítőt. Ebben számos expedíciója során szerzett tapasztalataiból mutatott be néhányat arra vonatkozóan, hogy a primitív népek, de fejlett kultúrák életében is, a táplálkozásban, népszokásokban, gyógyításban, bővülésben, vallásban milyen jelentős szerepet játszottak és játszanak gyakran még ma is a gombák. Egyes gombák előfordulási területein nyomon lehet követni néptörzsek vándorlásait. Érdekes, de még megerősítésre váró adatként említette meg, hogy a székelyek törzsi elkülönülése, s egyben ilyen fennmaradása részben arra vezethető vissza, hogy a környező népekkel ellentétben fogyasztják az egyébként mérgező légyölő galócát (*Amanita muscarius*). Erre nézve szeretne részletesebb adatokat kapni.

Az ünnepi ülést két napon át három szekcióban tudományos ülészek követték:

I. A GOMBÁK ÉLETTANA, BIOKÉMIAJA ÉS TAXONÓMIAJA

Prof. Dr. Moser M. (Universität Innsbruck, Ausztria): A pigmentek és más beltartalmi anyagok jelentősége a *Cortinaria* fajok és a rokonnemzetségek rendszerezésében.

Prof. Dr. Oláh, M. Gy. (Université Laval, Québec, Canada): Az egyszerű diktioszóma jelenlétének és fiziológiai szerepének elektronmikroszkópos bizonyítása egyes gombáknál.

Prof. Dr. Reisinger, O. (Université de Nancy, Nancy, France): A növényi szövetek és gombasejtek biológiai lebomlásában szerepet játszó mikroorganizmusok és mikrobiocönózisok tanulmányozása elektronmikroszkóppal.

Dr. Cseri Z. (Chinoin, Budapest): A *Fusarium graminearum* által termelt zearalenon és nevezéktani problémái.

Dr. Dobolyi Cs. és Dr. Novák E. K. (Országos Közegészségügyi Intézet, Budapest): Polién antibiotikumok szaporodásgátló hatásának és hatásmechanizmusának vizsgálata.

Dr. Pozsár B. (Agrobotanikai Intézet, Tápiószéle): Az N-dimetiltriptamin fehérjeszintézisre gyakorolt hatása micéliumtenyészetben.

Dr. Vörös J. (Növényvédelmi Kutató Intézet, Budapest): Kísérletek a Deuteromycetes korszerűbb rendszerezésére.

II. FAANYAGVÉDELEM

Prof. Dr. Liese, W. (Universität Hamburg, NSZK): A faanyagok gombák okozta enzimes lebontásának elektronmikroszkópiája.

- Dr. Igmándy Z. egyetemi tanár (EFE Sopron): A tributilonoxid hatóanyagú készítmények alkalmazása a faanyagvédelemben.
- Gyarmati B. (ERDÉRT, Budapest): A faanyagvédelem környezetvédelmi vonatkozásai.
- Dr. Pozsár B. (Agrobotanikai Intézet, Tápiószele): A higanyvegyületek hatásmechanizmusa a faanyagvédelem szempontjából.
- Dr. Pagony H. (Erdészeti Tudományos Intézet, Budapest): A rönkök tárolás alatti károsodásával és védelmével kapcsolatos hazai vizsgálatok.
- Krisztián Gy.-né (Faanyagvédelmi Kutató Intézet, Budapest): Épületszerkezeti faanyagok gombakárosításával és védelmével kapcsolatos megfigyelések.
- Kalocsa E. és Kalocsa E.-né (Bányászati Kutató Intézet, Budapest): Hazai bányák farontó gombái.

III. A NAGYGOMBÁK ÖKOLÓGIÁJA ÉS CÖNOLÓGIÁJA

- Dr. Bohus G. és Babos L.-né (Nemzeti Múzeum Növénytára, Budapest): Adatok az erdők talajlakó nagygombáinak produkciójához.
- Dr. Konecsni I. (Élelmiszer Minősítő Intézet, Budapest): Homoki akácerdőinek mikocönológiai és mikoökológiai viszonyai.
- Dzsida L. (Tatabányai Szénbányák, Tatabánya): Karbominerális anyagok tesztelése a csiperkekomposzt kezeléséhez.
- Dely O.-né Draskovits Á. és Babos L.-né (Nemzeti Múzeum Állat- és Növénytára, Budapest): A magyarországi kalaposgombák légykártevőinek szisztematikai és ökológiai vizsgálata.

A külföldi vendégek és a hazai rendezők tiszteletére a Magyar Tudományos Akadémia Agrártudományok Osztálya és az Országos Erdészeti Egyesület Elnöksége fogadást adott az akadémiai Tudósklubban. A fogadás sikeréhez nagymértékben hozzájárult az, hogy a külföldiek közül többen is beszélték nyelvünket és az a körülmény, hogy hazai mikológusainknak külföldi kapcsolatai már hosszabb időre tekinthetnek vissza és nagymértékben kiterjedtek. Ez ismét utal a Szakosztály jó munkájára.

Dr. Heim akademikust dr. Madas András miniszterhelyettes, egyesületünk elnökének társaságában külön is fogadta dr. Erdey-Grúz Tibor, az Akadémia elnöke.

Az 1973. év Clusius érmese: Prof. dr. Roger Heim akadémikus

1900-ban született Párizsban, ott végezte egyetemi tanulmányait is. 1923-ban szerzett mérnöki diplomát. 1931-ben lett a tudományok doktora. 1945-ben a Francia Mezőgazdasági Tudományos Akadémia, majd 1946-ban a Francia Tudományos Akadémia tagjává választották. Ezt követően 1947-ben a Tenđerentűli Tudományos Akadémia, 1948-ban a Belga Királyi Akadémia, 1968-ban a Művészetek és Tudományok Világakadémiájának tagjává választották. Ezen kívül tagja

még további négy külföldi akadémiai rangú tudományos társaságnak.

1925-ben lett a Pasteur Intézet munkatársa, 1929—1933 között a párizsi Természettudományi Múzeum Kriptogám Laboratóriumában dolgozik, majd 1945-ig mint igazgató vezeti azt. 1945-től a Természettudományi Múzeum professzora, 1951 és 1965 között pedig főigazgatója. 1958-ban a Francia Mezőgazdasági Tudományos Akadémia elnöke, ezt követően 1962-ben a Tudományos Akadémia elnökhelyettese, majd 1963-ban elnöke lett.

Alapítója és igazgatója a Közép-Afrikai Maboké állam Múzeuma Kísérleti Állomásának, 1962-től meghívott professzora a Québec-i Laval Egyetemnek. 1954 óta igazgatója a Dinard-i Múzeum Tengeri Laboratóriumának, 1958 óta elnöke a Singer-Polnac alapítványnak és igazgatósági tagja a francia Nemzeti Tudományos Kutatási Központnak.

Mindezen felül további hét ország botanikai, mikológiai és természetvédelmi egyesületében rendes, tiszteletbeli vagy levelező tag.

A rendkívül tevékeny tudományos program mellett hat könyve és 350 tudományos publikációja jelent meg a következő tárgykörökből: A gombák anatómiája, rendszertana, termesztése. A gombák pszichotróp sajátosságai. A gombák toxikológiája. A gombák in-

dolszerű vegyületei. A trópusi területek gombaflórája. A banun, a szegfűszeg és az olajpálma betegségei. A trópusi erdők védelme. A természeti kincsek. A túlnépesedés és az erózió problémái. A legutóbbi időben jelent meg Mexikó és Európa hallucinogén gombái című kézikönyve. Foglalkozik továbbá Madagaszkár és Új-Kaledónia gombáival.

Kiküldetései és expedíciói: Európában hetszer, Afrikában hetszer, ezen kívül Maboké államban még számos alkalommal, Ázsiában kilencszer, Óceániában tizenegyszer, Amerikában tízszer vett részt expedíciós gyűjtőutakon.

Az ellenállási mozgalomban való részvétele miatt 1943—1945 között deportálták Buchenwaldban, Mauthausenben és Gusenben. 1946-ban megkapta az ellenállási érdemérmet és más magas katonai kitüntetéseket. Birto-kosa még további hat francia és külföldi magas kitüntetésnek.

A mikológia tudományának fejlesztése terén világszintű és számos területen úttörő munkásságáért, továbbá a magyarországi mikológiai tudományos kutató munkát fejlesztő-támogató tevékenységéért ítélte oda számára a Magyar Tudományos Akadémia Agrártudományok Osztálya és az Országos Erdészeti Egyesület Mikológiai és Faanyagvédelmi Szakosztálya a Clusius emlékérmét és diplomát.

Az ember környezetével összefüggő kérdések

megvitatására Bécsben találkoztak egymással márciusban 23 európai állam kormányának a képviselői. Jelentős hozzájárulásnak tekinthető az emberi jogokkal kapcsolatban az „egészséghez való jogra” és a „magánbirtokosokkal szembeni védelemre” vonatkozó, nyugatnémet előterjesztés, amellyel a közeljövőben az Európa-tanács is foglalkozni fog. Igen értékes holland kezdeményezés az a be-

mutatott térkép, amelynek segítségével és adatösszeállítás alapján az ország bármely területrésztétén megállapíthatók a környezeti követelmények, igények. Legközelebb 1975-ben Brüsszelben rendeznek hasonló szintű konferenciát, amelyen a természetes parkok és más, európai üdülő körzetek kérdéseivel fognak foglalkozni (Allg. Forstzeitschrift 1973, 19. Ref.: dr. Babos I.)